

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI MILLIY RUHDA TARBIYALASH.

Axmedova Ozoda Sharipovna
Samarqand shahar
5-maktab o'qituvchisi.
Tel: 998902506760

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Boshlang'ich sinf o'quvchilarini milliy va vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularni ulug' ajdodlarning davomchisi ekanligi tuyg'usini sindirish.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini milliy ruhda tarbiyalash — bu shunchaki bilim berish bilan cheklanmay, balki ularning murg'ak qalbiga qadriyatlarni singdirish, milliy o'zlikni anglash, vatanparvarlik va ajdodlar merosiga hurmat tuyg'usini singdirish jarayonidir. To'g'ri, bu jarayon hozirgi globallashuv jarayonlarida dolzarb masala. Ayni shu nuqtai nazardan bugungi kunda boshlang'ich sinflarda “Kelajak soati” darslarining o'tilishi ushbu muammoning amaliy yechimlaridan biridir. Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini milliy ruhda tarbiyalash zarurati hamda konsepsiyalarining mohiyati haqida mulohazalar yuritilgan.

Boshlang'ich sinf davri (6-10 yosh) inson shaxsiyatining poydevori qo'yiladigan eng nozik va mas'uliyatli bosqichdir. Aynan shu yoshda bolaning dunyoqarashi, qadriyatlari va “men”ligi shakllanadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini milliy ruhda tarbiyalash bugungi kunda shunchaki tavsiya emas, balki hayotiy zaruratdir. Globallashuv davrida internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali kirib kelayotgan “ommaviy madaniyat” yosh avlodning onggiga kuchli ta'sir o'tkazmoqda. Bolaning ongida yot g'oyalarga qarshi “ma'naviy qalqon” hosil qilish bugungi kunning zarurati hisoblanadi. Natijada, o'quvchi o'z millatining tili, dini, urf-odatlarini va tarixini boshqalarnikidan ustun ko'rmasada, ularni qadrlashni va asrashni o'rganadi. Boshlang'ich sinf o'quvchisi o'zini ulug' ajdodlarning davomchisi ekanligini his qilishi kerak. Kelajak soati darslarida Al-Xorazmiy, Ibn Sino va Alisher Navoiy kabi siymolarning merosini

o'rganish orqali bolada faxr tuyg'usini uyg'otish zarurati bugungi davr talabidir. Bu tuyg'u bolani ilimga, izlanishga va o'z yurtiga munosib farzand bo'lishga undaydi.

O'zbek xalqining boy odob-axloq maktabi bor. "Kattaga hurmat, kichikka izzat", "Mehmondo'stlik", "Andisha" kabi tushunchalar milliy ruhning negizidir. Zamonaviy texnologiyalar asrida insoniy munosabatlarning sovib ketishini oldini olish.

natijasida bola jamiyatda o'zini tutishni, jamoa bilan ishlashni va o'zgalar haqini hurmat qilishni o'rganadi.

Milliy ruhda tarbiyalashning asosiy vositalari

Boshlang'ich sinflarda bu jarayon quruq ma'ruza emas, balki **qiziqarli va ta'sirchan** usullarda olib borilishi shart:

Vosita	Ta'siri
Ona tili va Alifbe	Har bir so'z orqali milliy ruhni, ona yurt tarovatini his qilish.
Xalq ertaklari	Yaxshilik va yomonlik, botirlik va adolat haqidagi ilk tasavvurlar.
Milliy qadriyatlar burchagi	Sinfdagi milliy cholg'ular, do'ppilar va kiyimlar orqali vizual bog'liqlik.
Bayramlar (Navruz, Mustaqillik)	Milliy an'analarni bevosita his qilish va ishtirok etish.

Ushbu zaruratni quyidagi asosiy omillar bilan tushuntirish mumkin:

Bu borada bir nechta asosiy konsepsiyalar va yondashuvlar mavjud:

1. "Uzuksiz ma'naviy tarbiya" konsepsiyasi

Ushbu konsepsiya tarbiyani tizimli ravishda, ya'ni oiladan boshlab maktabgacha va maktab davrigacha bog'liqlikda olib borishni ko'zda tutadi. Boshlang'ich sinflarda asosiy e'tibor quyidagilarga qaratiladi: : Oila shajarasi ("Yetti pusht") va qarindoshlik

aloqalarini o'rgatish. Kattalarga hurmat, kichiklarga izzat kabi qadriyatlarni amalda ko'rsatish.

2. "Komil inson" g'oyasi

Sharq mutafakkirlari (Al-Farobiy, Navoiy, G'azzoliy) asarlariga asoslangan bu yondashuv bolada ham aqliy, ham axloqiy barkamollikni uyg'unlashtiradi.

Odobnoma darslari: Milliy etika (salomlashish, dasturxon odobi, so'zlashish madaniyati) orqali bolaning xulqini shakllantirish. Saxiylik va halollikni ertaklar va rivoyatlar orqali ma'naviy immunitet hosil qilish.

3. "Ajdodlar merosi — tarbiya manbai"

Boshlang'ich sinf o'quvchisi uchun tarixiy shaxslar quruq faktlar emas, balki ideal qahramonlar sifatida taqdim etiladi:

- **Amir Temur:** Qat'iyat va adolat timsoli.
- **Mirzo Ulug'bek:** Bilimga intilish ramzi.
- **Alisher Navoiy:** Tilga e'tibor va saxovat namunasi.

Milliy ruhda tarbiyalashning metodik usullari

Metod	Mazmuni
Xalq og'aki ijodi	Maqollar, matallar, topishmoqlar va ertaklar orqali milliy tafakkurni o'stirish.
Milliy o'yinlar	"Oq terakmi, ko'k terak", "Chillak" kabi o'yinlar orqali jamoaviylik va epchillikni shakllantirish.
Badiiy san'at	Milliy naqshlar chizish, doira yoki g'ijjak kuylarini tinglash orqali estetik didni tarbiyalash.
Sayohat darslari	Muzeylar va muqaddas qadamjolarga borish orqali faxr tuyg'usini uyg'otish.

Taklif etayotgan konsepsiyamizning asosiy tamoyillari quyidagicha:

1. **Insonparvarlik:** Har bir bolaning shaxsini hurmat qilish.

2. **Vatanparvarlik:** "Vatan ostonadan boshlanadi" g'oyasini singdirish.
3. **Milliy va umumbashariy qadriyatlar uyg'unligi:** Milliy an'analarni saqlagan holda zamonaviy bilimlarni (IT, xorijiy tillar) egallash.

Boshlang'ich sinf o'quvchisi uchun eng kuchli tarbiya vositasi — bu o'qituvchining shaxsiy namunasi. O'qituvchi o'z kiyinishi, muomalasi va dunyoqarashi bilan milliy ruhni aks ettirishi lozim.

Xulosa: Nega aynan boshlang'ich sinf?

Psixologlarning ta'kidlashicha, bolaning ongi bu yoshda xuddi toza qog'ozga o'xshaydi. Unda yozilgan ilk "yozuvlar" butun umr davomida saqlanib qoladi. Agar biz hozir ularning qalbiga milliy ruhni singdirmasak, ertaga bu bo'shliqni boshqa (ba'zan zararli) madaniyatlar egallab oladi.

"Tarbiya biz uchun yo hayot — yo mamot, yo najot — yo halokat, yo saodat — yo falokat masalasidir." — Abdulla Avloniy

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. (Yangi tahriri).
2. "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi" (O'zbekiston Respublikasining Vazirlar Mahkamasi qarori).
3. Abdulla Avloniy. *"Turkiy Guliston yoxud axloq"*. (Milliy pedagogikamizning tamal toshi).
4. M. Inomova. *"Oilada bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash"*.
5. O. Musurmonova. *"Ma'naviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi"*.
6. J. Hasanboyev va boshqalar. *"Pedagogika" (Darslik)*. (Milliy tarbiya metodlari qismi).